

Պատմի՛ր նրան, ում վստահում ես

**Ձրույցներ երեխաների ապահովության
մասին**

Պատմի՛ր նրան ում վստահում ես

Չրույցներ ապահովության մասին երեխաների համար

Յուրաքանչյուր աղջիկ ու տղա ունեն իրավունքներ

Մենք բոլորս ծնվել ենք ազատ և հավասար արժանապատվությամբ ու իրավունքներով:

Դու ունե՛ս կյանքի իրավունք, ինչպես նաև հավասարակշիռ ու առողջ ֆիզիկական, հոգեկան, հոգևոր, բարոյական ու սոցիալական զարգացում:

Դու ունե՛ս քո շահերի պաշտպանության իրավունք, երբ քեզ վերաբերվող որոշումներ են ընդունվում: Անընդունելի է խարխուլել այդ շահերը, օրինակ՝ քո ծագումով, հեռանկարով, հավատքով կամ սեռով պայմանավորված:

Դու ունե՛ս իրավունք օգտվել հիմնական կարիքներից, ինչպիսիք են՝ սնունդը, հագուստը, կացարանը ու առողջապահությունը:

Դու ունե՛ս իրավունք պաշտպանված լինելու բռնության ցանկացած ձևերից՝ տանը, դպրոցում կամ երեխայի խնամքի հաստատություններում:

Դու ունե՛ս իրավունք ստանալ գերազանց կրթություն, որը քեզ կօգնի լինել լավագույնը: Դպրոցում դու կսովորես լինել բարի, ունենալ ընկերներ և հասկանալ յուրաքանչյուրի իրավունքները: Այսպես դու կմեծանաս իմանալով, որ կարող ես լինել լավ ընկեր և ապրել խաղաղ աշխարհում, որտեղ բոլորը հավասար են:

Դու ունե՛ս իրավունք սովորել, ստանալ տարբեր գիտելիքներ վստահելի աղբյուրներից:

Եթե դու ունես տարբեր անկարողություններ միևնույն է, դու իրավունք ունե՛ս լավ ապրել, լինել համայնքի մաս, մեծանալ որպես անձ, և ինքնուրույն անել այնքան, որքան կարող ես:

Դու իրավունք ունե՛ս ունենալ ընդմիջումներ, լավ զգալ, զվարճանալ և խաղալ: Դու կարող ես հաճույքով խաղալ, ֆիլմեր դիտել, արվեստով և երաժշտությամբ զբաղվել քո տարիքին համապատասխան և միշտ հարգել քո իրավունքները:

Պաշտպանել երեխաներին չարաշահումներից

Որտեղ էլ որ լինես՝ տանը, դպրոցում կամ դրսում՝ ընկերների հետ, կան շատ մարդիկ ովքեր սիրում են քեզ և ցանկանում, որ լինես առողջ, երջանիկ և լավ սովորես դպրոցում: Նրանք հոգում են քո մասին և ցանկանում են, որ ունենաս անենալավը աշխարհում:

Երբեմն դու կարող ես հայտնվել մի վայրում, որն ապահով չէ և հարուցում է վախ: Կլինեն մարդիկ, ովքեր քեզ կվնասեն, որն անընդունելի է ու վատ: Կարևոր է գիտենալ, թե ի՞նչ է նշանակում բռնություն երեխայի նկատմամբ, ինչպե՞ս մնալ ապահով, հասկանալ ու ճանաչել, որ ինչ-որ բան սխալ է և ի՞նչ անել, եթե ունես օգնության կարիք կամ վնասից պաշտպանվելու անհրաժեշտություն:

Յուրաքանչյուր երեխա ունի՝ իրավունք լինել ապահով և պաշտպանված ստոր, կոպիտ ու վտանգավոր երևույթներից: Ոչ ոք, երբեք, չպե՞ք է քեզ վնասի: Հիշի՛ր, որ միշտ կլինեն մարդիկ, ովքեր հոգում են քո մասին և կօգնեն քեզ դժվար պահերին:

Երեխայի հանդեպ բռնություններ կատարվում են աշխարհի բոլոր երկրներում՝ անկախ մշակույթից, էթնիկ պատկանելությունից կամ ծագումից: Կապ չունի, թե երեխան կրթված ընտանիքից է թե՛ ոչ, աղքատ է թե՛ հարուստ:

Ի՞նչ է երեխայի հանդեպ բռնությունը

Բռնությունն այն է, երբ ինչ-որ մեկը՝ նույնիսկ երեխան, վատ է վերաբերվում մեկ ուրիշ երեխայի: Դա կարող է լինել վատ կամ կոպիտ խոսքը, ծաղրելը, կոտորելը կամ նրա իրերը ձեռքից վերցնելը, հրելը, երեխայի մասին ստեր հորինելը կամ ինտերնետով անպատշաճ նկարներ տարածելը:

Հաճախ, այն երեխաները ովքեր ինչ-որ կերպ տարբերվում են մյուսներից ենթարկվում են հալածանքների: Սա չպե՛տք է կապ ունենա որևէ բանի հետ. երեխան կարճահասակ է՝ թե բարձրահասակ, մեծ է՝ թե փոքր, դպրոցում լավ է սովորում թե՛ վատ, կամ ունի խնդիրներ քայլելիս և խոսելիս: Ինչ-որ մեկին վնասելը միայն այն պատճառով, որ նա տարբեր է չի՝ կարող երբեք լավ լինել:

Երբեմն ծնողները հուսահատվում են, երբ երեխաները սխալներ են թույլ տալիս, օրինակ՝ ուշ են տուն վերադառնում, կորցնում են գիրքը, ստանում են ցածր գնահատականներ, ստում են, կոտորում են ափսե՛ն կամ անում են ինչ-որ վատ բան: Պետք է հիշել, որ ո՛չ մեկը չպետք է վնասի մեզ խփելով կամ վատ բառեր ասելով:

Սխալ է, երբ մեծերը վիճում կամ կռվում են երեխաների ներկայությամբ որտեղ էլ որ դա պատահի՝ տանը, դպրոցում. այն կհամարվի բռնություն երեխայի նկատմամբ: Երբեմն նրանք կարող են ասել, որ վեճերը երեխայի կողմից կատարած այս կան այն արարքի պատճառով են: Դա ճիշտ չէ: Մեկը մյուսին վիրավորելը և կռվելը երբե՛ք ընդունելի չէ, և այն երբե՛ք երեխայի սխալը չէ:

Երեխայի հանդեպ բռնության տարբեր ձյեր

Անտեսում- երբ ընտանիքը վստահ չէ, թե արդյո՞ք երեխան ունի այն ամենը ինչ անհրաժեշտ է ապահով, առողջ և երջանիկ լինելու համար: Բոլոր երեխաներն արժանի են լինել պաշտպանված և խնամված, սակայն, երբեմն աղջիկներն ու հաշմանդամ երեխաներն ունեն ավելի մեծ օգնության կարիք ապահով լինելու համար:

Ֆիզիկական բռնություն - երբ մեկը վնասում է երեխային՝ խփելով, բռնելով, մազերը քաշելով կամ նրանց խեղելով: Որոշ մարդիկ մտածում են, թե սա երեխայի վարքը կարգավորելու միջոց է, սակայն մենք հավատում ենք, որ կարող ենք սովորեցնել նրանց տարբերել լավը վատից՝ առանց վնասելու որևէ մեկին: Երբեմն տղաներն այս կերպ ավելի հաճախ են վնասվում, բայց դա կատարվում է նաև աղջիկների ու հաշմանդամ երեխաների նկատմամբ:

Հոգեբանական բռնություն - երբ վիրավորում են երեխայի զգացմունքները՝ վիրավորում են նրան: Սա կարող է տեղի ունենալ, երբ ասվում են վատ ու անհարգալից բառեր, երեխային տրվում են նվաստացնող անուններ, սպառնում են, թողնում են մենակ կամ զրկում են խնամքից: Վերոնշյալներից և ոչ մեկը չպետք է արվի երեխայի նկատմամբ, որովհետև վատ ու անըդունելի են:

Սեռական բռնություն - երբ ինչ-որ մեկը սխալ է վարվում երեխայի մարմնի, մարմնի մասերի հետ կամ խնդրում է, որ երեխան անի իր մարմնի հետ: Դա միշտ անընդունելի է, երբ մեկը դիմում է երեխային ձեռք տալ իր մարմնի ինտիմ մասերին՝ ներքնազգեստի տակ: Այսպիսի բան երբե՛ք չպետք է պատահի որևէ երեխայի հետ՝ լինի տղա թե աղջիկ: Հաճախ է պատահում, որ աղջիկներն ու հաշմանդամ երեխաները կարիք ունեն ավելի մեծ պաշտպանության:

Բռնություն շատ փոքր երեխաների նկատմամբ - երբ նույնիսկ շատ փոքր երեխաները կարող են վնասվել բռնությունից: Եթե մանկիկներն ու փոքր երեխաները զրկված են խնամքից նրանք կարող են լրջորեն հիվանդանալ: Եթե մանկիկին ցնցում են կամ հարվածում, դա կարող է վնասել նրանց ուղեղը կամ հիվանդության պատճառ դառնալ՝ նույնիսկ ունենալով ավելի վատ հետևանքներ:

Վաղ ամուսնություն - 18 տարեկանից շուտ ամուսնանալը կոչվում է վաղ ամուսնություն, դա ցանկալի չէ: Երբեմն տեղի են ունենում ստիպողական ամուսնություններ ծնողների կամ հարազատների կողմից: Հաճախ, վաղ ամուսնություններում աղջիկներն ավելի երիտասարդ են քան ամուսինները: Վաղ ամուսնությունը խաթարում է երեխայի զարգացումը և վնասում է առողջությունը:

Աղջիկների 7 տղաների նկատմամբ բռնության ձևերը

Երբեմն մարդիկ տարբեր կերպ են վերաբերվում տղաներին և աղջիկներին, որը արդար չէ: Տղաներն ու աղջիկները պետք է միևնույն իրավունքներն ունենան, իսկ ընտանիքները, համայնքներն ու կառավարությունը պետք է ապահովեն այն: Աղջիկների ու տղաների նկատմամբ բռնության ցանկացած ձև անընդունելի է:

Որտե՞ղ է տեղի ունենում բռնությունը

Վատ բաները երեխաների նկատմամբ կարող են տեղի ունենալ շատ տարբեր վայրերում, որտեղ էլ որ նրանք լինեն: Դա կարող է պատահել փողոցում, տանը, դպրոցում, կամ, նույնիսկ այնպիսի վայրերում, ինպես մանկատներն ու ազատագրկման վայրերն են: Բայց, հիշե՛ք, անկախ այն բանից, թե որտեղ է դա կատարվում, միշտ անընդունելի է երեխային բռնության ենթարկել և այն մարդիկ, ովքեր կատարում են այդ վատ գործողությունները կարող են խնդիր ունենալ օրենքի հետ:

Ի՞նչ վնասներ է հասցնում բռնությունը երեխային

Երբ մեկը ստոր է կամ վնասում է երեխային, դա կարող է իսկապես վնասել երեխաներին՝ հիվանդացնելով կամ վնասելով նրանց մարմինը: Բռնությունը կարող է պատճառ դառնալ ոսկորների կոտրվածքների, կտրվածքների, այրվածքների, նույնիսկ՝ ուղեղի վնասվածքների: Այն երեխաները, ովքեր ենթարկվում են բռնության դժվարանում են սովորել, ընկերներ ունենալ և հաճախ նրանք տխրում են, զայրանում կամ էլ վախենում:

Այն երեխաները, ովքեր ունեն սիրող ընտանիքներ, գնում են դպրոց և խաղում ընկերների հետ ապահով վայրերում: Այս դեպքերում նրանք ավելի քիչ են ենթարկվում բռնությունների ստոր ու դաժան մարդկանց կողմից: Երեխայի համար ապահով և երջանիկ լինելու լավագույն ճանապարհը՝ առանց բռնությունների, երջանիկ ու խաղաղ ընտանիքում մեծանալն է:

Ընտանիքը, դպրոցն ու կառավարությունը ցանկանում են պահել երեխաներին ապահով և երջանիկ: Եթե երբևէ կզգաս, որ ինչ-որ մեկը կարող է քեզ վնասել, ապա իմացի՛ր, որ ընտանիքդ, ուսուցիչները, ընկերներդ կօգնեն քեզ: Շատ ուղիներ կան ապահով լինելու և օգնության դիմելու՝ անհրաժեշտության դեպքում:

Երեխայի հանդեպ բռնության բացահայտում

Երբեմն երեխաները ոչ մեկին չեն պատմում իրենց հետ կատարվածի մասին, հատկապես եթե ինչ-որ մեկը բռնության է ենթարկել իրենց: Կան շատ պատճառներ, թե ինչու՞ են նրանք դա գաղտնի պահում, օրինակ.

Վախը - շատերը վախենում են բռնության մասին պատմել, որովհետև վախենում են, որ ոչ մեկն իրենց չի հավատալու կամ, որ իրենք խնդիրներ կունենան: Երբեմն, նույնիսկ ընտանիքի անդամները գիտեն, բայց շատ են վախենում, որ բռնություն կատարողը ավելի վատ կսկսի վարվել:

Ամոթը - որոշ երեխաներ, իրո՞ք, զգում են շփոթված, եթե խոսեն բռնության մասին, որովհետև մտածում են, որ մարդիկ կմեղադրեն իրենց կամ չեն ցանկանա այլևս ընկերություն անել իրենց հետ: Սա հատկապես ճիշտ է, երբ խոսքը վերաբերվում է բռնության որևէ տեսակի, օրինակ, երբ մեկը նրանց վնասել է շատ անձնական ձևով: Երբեմն մարդիկ մեղադրում են երեխային՝ օգնելու փոխարեն, որն իհարկե, սխալ է:

«Ոչինչ, նորմալ է...» - երբեմն էլ երեխաները մտածում են թե բռնությունը նորմալ է, հատկապես, երբ դա արվում է նրանց վարքը փոխելու նպատակով: Շատ կարևոր է հասկանալ, որ մեկին վնասելը երբե՛ք լավ չէ, նորմալ չէ, եթե անգամ որոշ մարդիկ մտածում են, որ դա նորմալ է:

Անվստահություն - բռնության դեպքերը չեն հաղորդվում, որովհետև երեխաներն ու մեծերը չեն վստահում երեխայի պաշտպանությամբ զբաղվողներին, կամ երբ գիտեն, որ չկա պատասխանատու անձ այնտեղ, որտեղ կատարվել է բռնությունը:

Խուսափել բռնության ռիսկից

Կան մի քանի կարևոր կանոններ, որոնք կօգնեն քեզ ապահով լինել և ճիշտ ընտրություն կատարել, երբ համոզված չես, թե ի՞նչ պետք է անես:

Միշտ թույլտվություն խնդրի՛ր քո ծնողներից, ուսուցչից կամ մեկ այլ անձից՝ նախքան մեկի հետ ինչ-որ տեղ գնալը:

Չեռու մնա անծանոթ փողոցներից, շենքերից, այգիներից փայլ բոլոր վայրերից, որոնք քեզ անծանոթ են: Ոչ ինքդ, ոչ էլ ընկերոջդ հետ մի՛ գնա որևէ տեղ՝ առանց հարցնելու:

Երբեք մի՛ հանդիպի այն մարդկանց ում գիտես հեռախոսից կամ օնլայն: Դու նրանց չես կարող տեսնել և նրանք կկարողանան ձևացնել, որ երեխա են կամ էլ բարի ու ուրախ մարդիկ:

Երբ դու տանը մենակ ես դուռը բաց միայն թո ընտանիքի անդամների համար: Օտարի առաջ դուռը բացելը կարող է վտանգավոր լինել թո և թո ընտանիքի անդամների համար:

Չիշի՛ր, միայն մայրդ, հայրդ և բժիշկը կարող են ձեռք տալ թո մարմնի շատ անձնական տեղերին՝ ներքնագգեստի տակ, և այն էլ միայն մաքրության ու հիվանդության դեպքերում:

«Ո՛չ» ասելը կարող է քեզ ապահով պահել: Եթե դու դա ասես հաստատակամորեն ու վստահորեն դա կօգնի քեզ պաշտպանվել, օրինակ.

Եթե անծանոթը քեզ հրավիրում է զբոսանքի՝ պարզապես ասա «Ո՛չ»:

Եթե անծանոթը քեզ առաջարկում է դպրոցից տուն ուղեկցել, ասա «Ո՛չ», բացի այն դեպքերից, երբ ծնողների կզգուշացնեն այդ մասին:

Եթե անծանոթը պարզապես խնդրում է քեզ իրեն հետևել և ցույց տալ ճիշտ փողոցը, կամ տանել պայուսակը՝ օգնելու նպատակով՝ ասա «Ո՛չ»:

Երբեմն, տարիքով մեկը կարող է չլսել, որ ասում ես «Ո՛չ» և կշարունակի համոզել ասելով: «Ես գիտեի, թե դու արդեն մեծ ես, բայց պարզվում է դեռ ծնողներիդ պետք է դիմես»: Եթե սա պատահում է և դիմացինդ չի դադարեցնում, դու պետք է անմիջապես հեռանաս: Չետո, երբ տուն հասնես, պատմի՛ր այդ մասին ծնողներիդ կամ այլ չափահասների թո ընտանիքում, որ կարողանան քեզ պաշտպանել:

Պատմի՛ր նրան, ում վստահում ես

Չիշի՛ր, երեխան իրավունք ունի մեծանալ և սովորել բարեկամական միջավայրում: Երեխայի նկատմամբ բռնությունը հանցանք է: Բռնության վտանգի դեպքում ծնողները, ուսուցիչները բարեկամներն ու ընկերները պետք է օգնեն երեխային:

Եթե մտածում ես, որ դու կամ ընկերդ վտանգի մեջ եք:

Եթե քեզ բռնության են ենթարկում՝ ծեծում են, ճնշում են, ծաղրում և կոպիտ են վերաբերվում:

Եթե ընկերդ պատմում է քեզ, որ ինչ-որ մեկն օգնության կարիք ունի: Անցի՛ր գործի: Կոտրի՛ր լռությունը:

Պատմի՛ր մեկին, ում վստահում ես՝ ծնող, ուսուցիչ, ավագ ընկեր, քույր կամ եղբայր:

Եթե ինչ-որ բան սխալ է, կամ օգնության կարիք ունես, զանգի՛ր հետևյալ հեռախոսահամարներով՝

112 - հրատապ օգնության կենտրոն

111 - Երեխայի օգնության թեժ գիծ

116 111 - Երեխաների Թեժ Գիծ

Ի՞նչ անել բռնությունը կանխարգելելու համար

Կան տարբեր ուղիներ, որոնք կօգնեն նվազեցնել երեխայի նկատմամբ բռնության դեպքերը:

Երեխաներն ավելի քիչ են բռնության ենթարկվում տանը, երբ մեծերը գիտեն լինել լավ ծնողներ, ստեղծում են ամուր կապեր իրենց երեխաների հետ, սովորեցնում են նրանց լավ և ապահով վարքագիծ ունենալ՝ առանց բռնության դիմելու:

Բռնությունը դարոցում կարելի է նվազեցնել տեղեկացնելով անձնակազմին ու աշակերտներին հատուկ կանոնների մասին: Սա կհամոզի, որ բռնությունն ու խտրականությունը (դիսկրիմինացիան) անթույլատրելի են:

Հասարակությունում, որտեղ մեծերն ու երեխաները միասին ապրում են խաղաղության մեջ, առանց կոնֆլիկտների ու խտրականության՝ համարյա տեղ չի մնում բռնության դեպքերի համար:

Այնպիսի հասարակությունում, որտեղ հաշմանդամ երեխաները հնարավորություն ունեն ապրել արժանապատվորեն, ներառված են հասարակությունում, որտեղ նրանք ունեն հնարավորություն արտահայտել իրենց կարծիքը, ստանալ կրթություն ու աշխատանք՝ երեխայի նկատմամբ բռնությունը նվազագույն շեմին է հասնում:

Հասարակությունում, որտեղ աղջիկները ու տղաները ունեն հավասար իրավունքներ ընտանիքում ու հասարակությունում, բռնության հավանականությունը նվազում է:

Բռնության դեմ ցանկացած միջամտություն ձեռնարկելուց էական է հաշվի առնել երեխայի լավագույն շահերը՝ ցանկացած որոշում կայացնելու ժամանակ: Երբ փորձ է արվում վերջ տալ բռնությանը կամ արձագանքել բռնության հետևանքներին, պետք է համոզված լինել, որ երեխայի վիճակն ավելի չի վատանալու:

Այն հասարակությունում, որտեղ երեխայի նկատմամբ ընտանեկան բռնությունը չի համարվում «ընտանիքի անձնական գործը» և որտեղ օտարները չեն դիտարկվի որպես «ուրիշի գործերին միջամտող» նվազագույնի են հասցվում երեխայի նկատմամբ բռնության դեպքերը: Յուրաքանչյուր երեխայի իրավունքը հարգելու արժանապատվության պաշտպանությունն ու ֆիզիկական բարեկեցությունը չի՝ կարող կանգնել նրա ընտանիքի կամ տան դռան առաջ:

Պատրաստված է Վրաստանի Հանրային Առողջապահության Հիմնադրամի կողմից
«Կոտրելով պատնեշները՝ պաշտպանենք հաշմանդամություն ունեցող երեխաներին
և դեռահասներին բռնությունից և ապահովենք նրանց սոցիալ-մասնագիտական
ինտեգրումը»

Այս ծրագիրն իրականացվում է Միջազգային Կաթոլիկ Երեխայի Գրասենյակի
(BIÑE), Վրաստանի Հանրային Առողջապահության Հիմնադրամի և «ĖEA» Միության
համագործակցությամբ:

Ծրագիրը ֆինանսավորել են՝

Ֆրանսիական Չարգացման Գործակալությունը

Լորդ Միշելիամ Հելինգլեյ Հիմնադրամը

Կոնտակտային տեղեկատվություն

Վրաստանի հանրային Առողջապահության հիմնադրամ

Թբիլիսի, Էդիշեր Մագալաշվիլի փողոց N4, բն. N1

Հեռախոս՝ +995 32 2421 422

www.phf.org.ge

